if available
THE FIRST INTERNATIONAL CONGRESS ON HEALTH SERVICES TRANSFORMATION
اولین کنگره بین المللی تحول خدمات سلامت
۲۷ و ۲۸ مهر ماه
ISC 05251-58426 Scopus CIVILICA

Code:1118

تأثیر خدمات پزشکی از راه دور در مدیریت و ارتقاء سلامت زنان باردار و غیر باردار ایرانی: یک مطالعه مروری

فاطمه خیریت
گروه پرستاری و مامایی، واحد بهبهان، دانشگاه آزاد اسلامی، بهبهان، ایران

مقدمه

توجه به سلامت زنان مستلزم پاسخ هدفمند نظام سلامت در حوزه‌های سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و ارتقاءکیفیت خدمات بهداشتی است. یکی از فناوری‌های ارتباطی مؤثر، کارآمد و مقرون‌به‌صرفه برای دسترسی آسان به مراقبت های بهداشتی در گستره جغرافیایی وسیع، در کوتاه‌ترین زمان و با حداقل فاصله مکانی، استفاده از پزشکی از راه دور است. این رویکرد، طیف گسترده‌ای از خدمات، از جمله ارائه مراقبتهای سلامت و مشاوره از راه دور را در بر می‌گیرد. پژوهش مروری حاضر با هدف بررسی تأثیر خدمات پزشکی از راه دور بر ارتقاء سلامت زنان ایرانی انجام شده است.

روش ها

برای بررسی مطالعات، جست‌وجو در پایگاه‌های اطلاعاتی فارسی و انگلیسی شامل SID، PubMed، Google Scholar، Magiran و IranDoc طی سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۵ انجام شد. در جست‌وجوی اولیه، ۷۳ مقاله شناسایی شد که پس از بررسی عناوین و چکیده‌ها و حذف موارد تکراری و نامرتبط، ۳۹ مقاله وارد مرحله بررسی تکمیلی شدند. پس از بررسی متن کامل، ۱۵ مقاله به دلیل عدم انطباق با معیارهای ورود یا عدم دسترسی به متن کامل حذف و در نهایت، ۲۴ پژوهش بالینی انتخاب شدند. داده‌های مطالعات منتخب با تمرکز بر رویکردهای نوین آموزشی و درمانی، از جمله مشاوره غیرحضوری، آموزش مجازی، پیامک، تلفن همراه و اپلیکیشن‌ها، استخراج، طبقه‌بندی و از نظر نقش خدمات سلامت از راه دور در مدیریت و ارتقای سلامت زنان تحلیل شدند.

یافته ها

بررسی مطالعات نشان داد که خدمات سلامت از راه دور با بهره‌گیری از ابزارهای نوین ارتباطی و آموزشی، از جمله پیامک، اپلیکیشن‌های تلفن همراه، آموزش و مشاوره آنلاین، پیام‌رسان‌ها و تله‌نرسینگ، در زمینه‌های مختلف ارتقای سلامت زنان به کار گرفته شده‌اند. نتایج این مطالعات در دو محور اصلی سلامت زنان باردار و غیرباردار طبقه‌بندی شد که در ادامه ارائه می‌شود.

۱. یافته‌های مرتبط با زنان باردار

در مطالعات مربوط به زنان باردار، مداخلات از راه دور در کاهش استرس و اضطراب، بهبود کیفیت خواب، افزایش آگاهی و ارتقای رفتارهای مرتبط با مراقبت‌های بارداری و آمادگی زایمان مؤثر بودند. همچنین، استفاده از پیامک، اپلیکیشن‌ها و خدمات پزشکی از راه دور به بهبود خود مراقبتی و کنترل قند خون در دیابت بارداری کمک کرد. از دیگر پیامدهای گزارش‌شده می‌توان به کاهش ترس از زایمان، ارتقای خودکارآمدی شیردهی و زایمان و بهبود حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی پس از زایمان اشاره کرد. مقایسه روش‌های حضوری و غیرحضوری نشان داد که هر دو رویکرد می‌توانند در بهبود شاخص‌های سلامت زنان باردار مؤثر باشند؛ هرچند میزان اثربخشی آن‌ها با توجه به نوع مداخله و پیامد مورد بررسی متفاوت بود.

۲- یافته‌های مرتبط با زنان غیرباردار:

در مطالعات مربوط به زنان غیرباردار، ابزارهایی مانند مشاوره تلفنی، آموزش آنلاین، فیلم‌های آموزشی، پیامک و تله‌نرسینگ برای ارتقای خودمراقبتی، بهبود کیفیت زندگی زنان یائسه، افزایش عملکرد جنسی و تقویت رفتارهای پیشگیرانه به کار گرفته شدند. همچنین، مداخلات از راه دور در افزایش انجام تمرینات کگل و بهبود کیفیت زندگی و عزت‌نفس زنان پس از ماستکتومی مؤثر گزارش شدند. در برخی مطالعات نیز روش‌های حضوری و مجازی در توانمندسازی جنسی و ارتقای خودکارآمدی، نتایج مشابهی داشتند و آموزش از طریق پیامک و بروشور به بهبود رفتارهای مرتبط با سلامت پستان کمک کرد. به‌طور کلی، یافته‌ها حاکی از ظرفیت خدمات سلامت از راه دور برای بهبود پیامدهای رفتاری، روانی و کیفیت زندگی زنان غیرباردار و امکان استفاده از این خدمات در کنار یا به‌جای برخی روش‌های متداول آموزشی و مراقبتی است.

نتیجه گیری

پیام رسانها و شبکه های اجتماعی به دلیل دسترسی آسان، بازخورد فوری، امکان ایجاد پرسش و پاسخ وتعامل سریع، قادر هستند به مردم کمک کنند تا در کوتاهترین زمان به اطلاعات مورد نیاز دسترسی پیدا کرده و یادگیری در برنامه های آموزش سلامت را سرعت بخشند. فناوری دیجیتال می تواند بسیاری از چالش های آموزشی همانند محدودیت های زمانی، فضای فیزیکی، پراکندگی اطلاعات افراد و هزینه ها را کاهش دهد. با توجه به اینکه هر دو روش حضوری و پزشکی از راه دور در بهبود سلامت زنان موثر هستند؛ بر اساس امکانات فردی، اجتماعی و زیر ساخت های جامعه می توان از آنها به صورت ترکیبی و یا مجزا بهره برد.

رفرنس ها

Yousefi M, Khalilzadeh-Farsangi Z, Robabi H, Fallah-karimi S. Effects of Self-care Education Through Telenursing on the Quality of Life and Self-Esteem of Women with Breast Cancer and Mastectomy. Iran J Breast Dis. 2025;18(3):10-25.
Pivadga C, Ekpah D. Technology: role in maternal and infant mortality ratios. Midwives and nurses perception in Cameroon-West Africa. A cross-sectional quantitative survey. Student's J Health Res Afr. 2022;3(3):12.